

Bijlage VMBO-KB
2013

tijdvak 2

Nederlands CSE KB

Tekstboekje

Lees eerst de vragen in het boekje Examen VMBO-KB. Zoek daarna de antwoorden op in de hierna volgende tekst. Je hoeft de tekst dus niet eerst door te lezen. Let op: deze tekst bestaat uit drie bladzijden!

Oorbellen

Bluetooth headsets worden veelvuldig gebruikt in de auto, omdat bellen met de telefoon aan je oor strafbaar is. De ANWB is echter van mening dat het beter is om tijdens het autorijden helemaal niet te bellen. Automobilisten moeten zich volledig kunnen concentreren op de weg. Gebruik van elektronische apparatuur leidt de aandacht af.

Er bestaan meerdere goede redenen om geen auto te rijden met je mobiele telefoon aan je oor. Het zijn er minimaal 160; dat is het aantal euro's dat je moet betalen als verkeersboete voor niet handsfree bellen. Een headset biedt uitkomst; niet alleen achter het stuur, maar ook in andere situaties waarin je beide handen nodig hebt.

Draadloos

Vaak krijg je een headset meegeleverd met je mobiele telefoon, de oortjes doen dan dienst als kop-telefoon en zijn door middel van een snoer met je telefoon verbonden. Maar zo'n snoertje gaat natuurlijk in de weg zitten. Wie er een paar tientjes voor over heeft kan een Bluetooth headset kopen. Die legt draadloos verbinding met je mobieltje. De ANWB kocht in november vorig jaar twaalf Bluetooth headsets om ze te testen.

Test

Een gastpanel zette de twaalf aangeschafte headsets, die in prijs variëren van € 11,- tot € 100,-

herhaaldelijk op en af en beoordeelde zo het draagcomfort. Ook hebben de leden van het panel een aantal keren stevig 'ja' en 'nee' geknikt, om te zien of de headsets niet van de oren vlogen. De speaker en microfoon zijn onder verschillende omstandigheden in de auto getest (met muziek aan of de airconditioning op de hoogste stand, maar ook stilstaand langs de kant van de weg). En er is gekeken naar het gebruiksgemak; zijn de headsets eenvoudig te bedienen?

De Jabra Stone behaalt gemiddeld genomen de beste resultaten, maar is ook meteen de duurste van het dozijn. Dan is het fijn om te weten dat de Jawbone Icon The Hero, Plantronics Voyager, Jabra Arrow en Jabra EasyGo alle vier vrijwel net zo goed scoren, maar minder kosten.

Hoewel headsetproducenten schermen met ingewikkelde termen als 'Advanced Background Noise Cancellation' en 'Noise Assassin & Wind Reduction', is er maar een aantal exemplaren dat uitblinkt in het onderdrukken van ruis en achtergrondgeluiden. De Iqua Slim en Plantronics Voyager scoren op dit punt goed.

Eerst passen

Draag je een bril, dan loont het een headset eerst te passen. Er zijn headsets die je over je oor schuift, in je gehoorgang drukt of door middel van een 'haak' achter je oor steekt.

Afhankelijk van het gekozen model, zitten bril en headset elkaar dan nog weleens in de weg.

80 De oorhaak van de Iqua Touch is verstelbaar, terwijl je die bij de Iqua Slim, Jabra Arrow en Jabra EasyGo zelfs in hun geheel kunt demonteren. De Plantronics Discovery heeft geen
85 oorhaak, maar zou deze wel goed kunnen gebruiken. Hij zit nu niet stevig op je oor. Jawbone realiseert zich dat niet ieder oor hetzelfde is en

90 levert bij de Icon The Hero oordopjes in verschillende formaten.

Bij verreweg de meeste toestellen heeft één knop meerdere functies. Dat vraagt gewenning... en een gebruiksaanwijzing. Helaas wordt in
95 de meeste gevallen slechts een zeer beknopt exemplaar meegeleverd. Producenten verwijzen liever naar een internetpagina. Van de Jawbone Icon The Hero is op internet echter
100 geen Nederlandstalige handleiding te vinden.

Merk	Jabra	Nokia	Plantronics	Jawbone	Iqua	Iqua
Model	Stone	BH-904	Discovery 975	Icon The Hero	BHS-803 Touch	BHS-611 Slim
Website fabrikant	jabra.nl	nokia.nl	plantronics.com	jawbone.com	iqua.com	iqua.com
Prijs (nov. 2010)	€ 99,95	€ 99,-	€ 89,-	€ 79,-	€ 70,-	€ 69,99
Geluids-kwaliteit (30%)	+	□	□	□	□	□
Gebruiks-gemak (20%)	+	++	□	+	□	□
Degelijk-heid & constructie (20%)	++	□	□	++	+	+
Draag-comfort (30%)	+	-	-	+	+	□
Totaal-score	+	□	□	+	□+	□

Merk	Jabra	Plantronics	Nokia	Jabra	Plantronics	Samsung
Model	Arrow	Voyager 520	BH-108	EasyGo	Explorer 240	WEP450
Website fabrikant	jabra.nl	plantronics.com	nokia.nl	jabra.nl	plantronics.com	samsung-mobile.nl
Prijs (nov. 2010)	€ 59,99	€ 55,-	€ 35,-	€ 34,95	€ 29,99	€ 11,-
Geluids-kwaliteit (30%)	+	+	□	+	-	-
Gebruiks-gemak (20%)	□	+	□	+	+	□
Degelijk-heid & construc-tie (20%)	+	++	+	□	+	□
Draag-comfort (30%)	+	□	□	+	□	□
Totaal-score	+	+	□	+	□	□

- matig
- redelijk
- + goed
- ++ zeer goed

Naar een artikel in ANWB Kampioen, januari 2011

Een geknal en gekrijs

(1) Vogels vormen een serieus gevaar voor landende en opstijgende vliegtuigen. Begin juni werd dat weer eens duidelijk, toen een Boeing 737 van Royal Air Maroc met een brandende motor laag over Haarlem scheerde, nadat er vlak na het opstijgen ganzen in de motor waren gevlogen. Volgens het International Bird Strike Committee bedraagt de schade door vogelaanvaringen jaarlijks wereldwijd 1,5 miljard euro, nog afgezien van de kosten van de vele vertragingen die vogels veroorzaken.

(2) Schiphol heeft een aparte afdeling voor dit veiligheidsprobleem: Bird Control. Bij Bird Control zijn zestien vogelwachten werkzaam, die 24 uur per dag op Schiphol patrouilleren. Zij hebben als naam: Kievit 1, 2 en 3. Hun hoofdtaak is het actief bestrijden van vogels.

(3) Maar Bird Control doet ook aan vogelpreventie, een onderwerp waarover een weelde aan kennis is opgebouwd. Dat blijkt al uit het grasbeleid, de belangrijkste vorm van preventie op Schiphol. Wetenschappers hebben lang en hard nagedacht over de ideale lengte van gras op vliegvelden. Als het gras te laag is, creëer je een ideale verblijfplaats voor vogels, omdat ze alle gevaar kunnen zien. Bovendien: door het vele maaien ontstaat er humus, en humus geeft meer wormen, wat weer vogels aantrekt. Het devies is dus: hoog gras – maar niet te hoog, want dan kunnen sommige vogels zich er weer in verschuilen en zelfs nestelen. Bovendien: lang gras wordt bij regen

plat gras, en dan is het weer een veilig uitkijkgebied voor de vogels.

(4) Hoezeer er ook aan preventie wordt gewerkt, daarmee zijn niet alle problemen opgelost: niet alles is te voorkomen. In 2008 waren er 4,2 vogelaanvaringen per tienduizend vliegbewegingen, in 2009 waren het er 7,1, en voor dit jaar lijkt het cijfer weer lager uit te vallen. “Dat heeft met het weer te maken”, zegt Sanne Patijn van Bird Control. De winter van 2009 was mild, waardoor er meer muizen overleefden. Meer muizen betekent meer roofvogels, meer roofvogels betekent meer aanvaringen. De afgelopen winter was streng en dat zie je terug in het kleinere aantal botsingen tussen vogels en vliegtuigen. “We kunnen vogels niet uitsluiten op het vliegveld”, zegt Patijn. “De natuur is niet volledig beheersbaar.” Toeval blijft dus een rol spelen en het behoort min of meer tot de taken van de vogelwachten om dat toeval uit te sluiten.

(5) Alle vogelwachten kampen ook nog met een ander probleem: de gewenning van vogels aan afschrikmethoden. Dit heeft tot creatieve oplossingen geleid. Zo installeerden ze gaskanonnen om vogels te laten schrikken. “Eerst zegt zo’n ding: boe! En die vogel denkt dan: waah!”, zegt Kooy, die op Rotterdam-The Hague Airport als Kievit verantwoordelijk is voor het tegenwerken van vogels. “Maar een ding dat stilstaat, vinden vogels na een tijdje niet eng meer.” Ook het verplaatsen van de kanonnen hielp niet. Schiphol had de afgelopen jaren een radiografisch

bestuurbare robotvogel in gebruik. Hij
85 werkte niet, omdat hij niet snel
genoeg bleek om de vogels voor de
gek te houden. Ook zette Schiphol
honden in, waar vooral spreeuwen
120 bang voor zouden zijn. “Maar”,
90 schrijft Schiphol in een folder over de
vogelwachten, “ook aan deze
viervoetige verjagers gingen de
vogels wennen.”

(6) De meeste innovaties worden nog
95 wel toegepast, maar met mate. Zo
gebruikt Schiphol nog steeds gas-
kanonnen, maar die worden zo
ingesteld, dat ze met onregelmatige
intervallen knallen afgeven. Ook
100 gebruikt Bird Control opblaasbare,
licht- en geluidgevend oranje vogel-
verschrikkers, genaamd Scary Men.
Zij gaan 24 uur per dag gemiddeld
om de achttien minuten omhoog.
105 Gemiddeld, dus soms ook twee keer
binnen vijf minuten en een half uur
niet. “Er mag geen ritme zijn”, zegt
Jouke Osinga, die met zijn gele
terreinwagen tussen de geparkeerde
110 vliegtuigen van KLM rijdt. Hij rijdt
richting de landingsbanen, om vogels
te verjagen.

(7) Rotterdam-The Hague Airport
koos er uiteindelijk voor om de vogel-
115 overlast met roofvogels te lijf te gaan.
De vader van Betty Kooy was valke-

nier en mocht eind jaren negentig
proberen om met zijn roofvogels de
strijd aan te gaan. Binnen drie weken
120 was de te bestrijden populatie vogels
met een derde gekrompen en werd
Kooy's vader een vogelbestrijder.
Betty volgde daarna haar vader op.
Samen met haar dochter verzorgt ze
125 nu de veertien slechtvalken en woestijn-
buizerds die Rotterdam-The
Hague Airport veiliger moeten
maken. “Aan roofvogels wennen
vogels nooit”, zegt Kooy. De
130 methodes van Schiphol en Rotterdam-
The Hague Airport hebben als
overeenkomst dat ze onvoorspelbaar
blijven voor de vogels en dat is nood-
zakelijk voor het beoogde resultaat.
135 **(8)** Vliegvelden kampen niet alleen
op eigen terrein met vogelproblemen.
Zo maakt Schiphol zich zorgen over
de grote populatie ganzen die zich
ophoudt in enkele naburige
140 beschermde natuurgebieden. In 2006
concludeerde bureau Alterra uit een
eigen onderzoek in opdracht van
Schiphol dat de ganzenpopulatie snel
toenam en een serieus gevaar
145 vormde voor de luchtvaart. Oplos-
singen had Alterra ook: de akkers
rondom Schiphol moesten anders
worden beplant. Dat is echter niet zo
eenvoudig.

*Naar een artikel van Michiel de Hoog,
de Volkskrant, 7 augustus 2010*

VEILIG WERKEN AAN UW VEILIGHEID.

Er wordt weer volop gewerkt, met name in de regio's Noord-Holland en Utrecht. Het oranje hesje is een herkenbaar beeld geworden op en langs de snelwegen. Staat u er wel eens bij stil dat deze wegwerkers niet alleen werken aan een betere doorstroming, maar ook aan uw veiligheid? Om de overlast zo veel mogelijk te beperken werken zij vooral tijdens vakanties, weekenden en in de nacht. Tijdens de werkzaamheden staat de veiligheid van de wegwerkers centraal. Houd u aan de maximumsnelheid en rits op tijd bij wegversmallingen. Wilt u weten waar er gewerkt wordt in de regio's of in de rest van Nederland, kijk dan op www.vanAanarBeter.nl of bel telefoon 0800 - 8002 (gratis). Dan gaat u goed voorbereid op weg.

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

Rijkswaterstaat
Ministerie van Verkeer en Waterstaat

NEDERLAND MOET DOOR.

vanAanarBeter

*Naar een advertentie in ANWB Kampioen,
november 2010*

Waar blijft de huishoudrobot?

(1) Het is nacht en stil in ons huis. Iedereen ligt rustig te slapen. Plotse-
ling klinkt beneden gestommel en
gebonk. De stofzuigrobot begint met
5 zijn nachtelijke ronde. Het klinkt alsof
kasten en stoelen omvallen, ook al
hebben we overdag gezien dat hij
over de stalen buispoten van ons
bankstel struikelt met zijn drie ver-
10 zonken wielletjes. Maar verder ziet
onze robot in actie er indrukwekkend
uit. De zwarte schijf ter grootte van
een forse appeltaart sjeest zoemend
over de vloer en pikt de meeste pluis-
15 jes mee. Af en toe stopt hij plotseling
om een scherpe draai te maken.
Vanonder het bankstel duikt hij uit-
eindelijk toch steeds weer op, vaak
tot schrik van de katten. Een zuig-
20 beurt duurt ongeveer een kwartier.
Daarna zoekt hij zijn laadstation op.

(2) Er zijn intussen tientallen
verschillende huishoudrobots op de
markt met elk één specialisme. Ze
25 maaien gras, maken zwembaden
schoon, dweilen vloeren, strijken
overhemden, bewaken het huis als je
niet thuis bent en kunnen drankjes
rondbrengen en soms zelfs
30 inschenken. Je kunt je ook gezelschap
laten houden door robots: het
hondje Aibo en het zeehondje Paro
die allebei net doen of ze sociaal zijn.
Robots kunnen bepaalde taken (nog)
35 niet. Ramen zemen, afstoffen, tafel
dekken, vuilnis buitenzetten en
gewoon rommel opruimen laten de
robots voorlopig nog aan ons over.

(3) Alles heeft te maken met de
40 nieuwste ontwikkelingen op robot-
gebied. Jarenlang waren zij vooral te
vinden in gevaarlijke omgevingen

zoals het heelal, planeetopper-
vlakken, de diepzee en vooral met
45 duizenden op fabrieksvloeren.
Fabrieksrobots lassen, schuren,
zagen en spuiten. Tegenwoordig
dringen robots ook steeds meer de
mensenwereld binnen: vechtende
50 militaire robots, reddingrobots en
robots die operaties uitvoeren of voor
patiënten of ouderen zorgen. Een
land als Japan ontwikkelt momenteel
robots die ouderen kunnen helpen
55 met eenvoudige taken.

(4) Volgens 'robotgelovers' staat
deze techniek nu op het punt waar de
pc eind jaren zeventig ook stond.
Voor die tijd waren computers grote,
60 dure kolossen voor industrie en uni-
versiteit. Juist goedkope, tamelijk
simpele door iedereen te program-
meren hobby-computers leidden tot
de pc-revolutie die uiteindelijk inter-
65 net groot maakte. Vergelijkbare
robots verschijnen nu op de markt.
Ook in Nederland kun je de ontwik-
kelingen volgen. Zo is de Universiteit
van Twente een eigen robottechno-
70 logiecentrum gestart, waar studenten
en onderzoekers samenwerken aan
onder andere een zwerfafvalopruim-
robot. De Technische Universiteit in
Delft werkt al enkele jaren aan
75 lopende robots. Ook de Technische
Universiteit van Eindhoven is
begonnen met onderzoek op het
gebied van robottechnologie.

(5) "Een van onze projecten is robot
80 Bobbie", zegt robotonderzoeker René
van de Molengraaf van de TU Eind-
hoven, die hiervoor samenwerkt met
een robotbedrijf in Oldenzaal.
"Bobbie moet mensen die slecht ter

85 been zijn helpen met taken als het
licht aandoen en de deur openen. Op
het eerste gezicht allemaal niet zulke
spannende taken. Maar een gewoon
woonhuis is een veel uitdagendere
90 omgeving dan een fabriek.” In zijn
werkkamer wijst Van de Molengraft
aan waarom. “Spullen staan in de
weg en ook steeds op een andere
plaats. Zelfs simpele zaken als een
95 deur zijn voor een robot lastig te
herkennen. En hoe zie je bijvoor-
beeld naar welke kant hij opengaat?
Dat is allemaal erg moeilijk voor een
robot en toch denken wij mensen
100 daar niet eens over na.” Ook kun je
hem niets voordoen. Zo wordt het
inschenken van een kopje koffie
zonder morsen door een robot, een
zware technische uitdaging. Dat is
105 dan weer goed voor jaren onderzoek.
(6) Een andere manier om onderzoek
te verrichten is het robotvoetbal. Met
het studenten- en onderzoeksteam
doet de TU Eindhoven jaarlijks mee
110 aan robotvoetbalkampioenschappen.
“Het voetbalveld is vergeleken met
een woonhuis een tamelijk gestructu-
reerde omgeving. Naast de lijnen is
er een vast aantal mede- en tegen-
spelers, twee doelen en de bal”, zegt
115 Van de Molengraft. “Naast scoren
met een oranje voetbal op een meter-
groot doel, oefenen de voetbalrobots
er ondermeer in het herkennen van
120 mede- en tegenstanders en in het

maken van virtuele kaarten van de
veranderende omgeving terwijl ze
rijden. In een nieuw project moeten
robots zulke kaarten en ervaringen
125 onderling gaan uitwisselen.”

(7) Onze stofzuigrobot, ook al maakt
hij minder rommel, lijkt inmiddels een
stuk minder intelligent. Hij kan maar
één ding, je kunt hem niets voordoen
130 en kaarten van onze woonkamer
maakt hij niet, laat staan dat hij ze
uitwisselt.

(8) Toch maakt hij veel goed met zijn
soort robot-boerenslimheid. Met zijn
ronde vorm weet hij zich verbazend
135 vaak uit hoekjes te draaien en zijn
extra vegertje aan de voorkant veegt
ook vuil langs plinten in de zuigmond.
In het begin is het kleine stofreservoir
140 een nadeel: na één zuigbeurt moet je
het eigenlijk al legen. Het elke avond
legen en daarna opruimen van de
kamer om het pad vrij te maken,
bevordert wel op wonderbaarlijke
145 wijze de orde. En al maakt onze
robot de vloer niet brandschoon,
doordat hij elke nacht werkt, is de
kamer toch een stuk netter dan voor
zijn komst. Daar zijn we blij mee. Ook
150 gebruikt hij bij elke nacht zuigen
minder stroom dan twee keer zuigen
met de gewone stofzuiger. Dat blijkt
als je het verbruik van het laadstation
meet. Nu moeten we alleen nog door
155 dat gestommel heen zien te slapen.

*Naar een artikel van Bruno van Wayenburg,
Intermediair, 21 januari 2010*

Eten en snoep bekennen kleur

(1) Dieppaars liggen de plakkerige mierzoete ‘Gentse neuzen’ uitgestald in een handkar. Het snoepgoed is, volgens de verkoper, vrij van geur-,
5 kleur- en smaakstoffen. Zonder geur-, kleur- en smaakstoffen, dat moet wel heel gezond zijn, of toch niet? “Vergeet het maar”, stelt de Wageningse toxicologe¹⁾ professor
10 Ivonne Rietjens. “We denken dat alles wat natuurlijk en plantaardig wordt genoemd ook goed is en dat alles wat kunstmatig is gemaakt verkeerd is. Maar dat hoeft helemaal
15 niet zo te zijn.” In één klap ben ik dus uit de droom.

(2) Professor Rietjens doet er nog een schepje bovenop: “Ik denk dat studies nog wel eens zouden kunnen
20 bewijzen dat kunstmatige stoffen in voedsel beter zijn dan natuurlijke stoffen. Kunstmatige stoffen uit een fabriek zijn uitgebreid wetenschappelijk getest. Daarvoor gelden strenge
25 normen, die ook voor plantaardige kleurstoffen gelden. Veiligheidsstudies die momenteel voor alle kleurstoffen, ook de natuurlijke, worden gedaan, moeten uitwijzen of
30 ze ook daadwerkelijk veilig zijn.”

(3) Kunstmatige stoffen staan de laatste jaren steeds meer ter discussie. Daarom hebben fabrikanten van voedsel en snoep ze vaak al
35 door plantaardige stoffen vervangen. Sinds 20 juli 2010 zijn ze ook nog eens verplicht om van zes zogeheten kunstmatige azo-kleurstoffen²⁾ op verpakkingen te vermelden dat ze de
40 “activiteit of oplettendheid van kinderen nadelig kunnen

beïnvloeden”. Dat is een beslissing van het Europese Parlement.

(4) Producenten hebben daar niet
45 zo’n zin in, waardoor ze extra gestimuleerd worden vaker plantaardige stoffen te gebruiken, zoals bijvoorbeeld bèta-caroteen uit wortel om iets oranje te kleuren en bieten-
50 sap voor diep rood. Het toepassen van plantaardige stoffen is nog niet zo gemakkelijk, want sommige kleuren zijn niet ‘stabiel’³⁾ en lastiger te gebruiken in een bak- of kookproces.

(5) Azo-kleurstoffen worden al vele jaren gebruikt voor diepe, intense kleuren geel, oranje, rood en bruin. Er bestonden al langer vermoedens over mogelijke schade voor de
60 gezondheid, maar in 2007 kwamen de kleurstoffen pas echt in een kwaad daglicht te staan. Wetenschappers van de universiteit van het Britse Southampton verklaarden te
65 hebben aangetoond dat enkele azo-kleurstoffen, in combinatie met een specifiek conserveermiddel, hyperactiviteit of concentratiestoornissen bij kinderen veroorzaken. Het
70 Europese Voedselveiligheidsagentschap, de ESFA, oordeelde in 2007 echter dat er geen reden was de aanbevolen maximum hoeveelheid van deze azo-kleurstoffen te
75 verlagen, laat staan ze te verbieden.

(6) De Wageningse professor Rietjens deelt die mening nog
steeds. Ze zit in een panel van experts dat voor de ESFA de azo-
80 kleurstoffen opnieuw op veiligheid heeft onderzocht. “Om de zoveel jaar worden alle toevoegsels, waaronder kleurstoffen, opnieuw beoordeeld”,

vertelt ze. “Vooral over kleurstoffen is
85 altijd van alles te doen. Sommige
consumenten denken dat deze
kleurstoffen een groot risico vormen
voor de gezondheid.” De
Southamptonstudie heeft dat gevoel
90 van onveiligheid versterkt. Rietjens:
“De onderzoekers vermeldden dat
kinderen drukker werden door
bepaalde azo-kleurstoffen als die
werden gecombineerd met een
95 andere toevoeging, namelijk met het
conserveermiddel benzoëzuur. Maar
over die combinatie wordt nu nooit
meer gepraat. Het gaat, ten
onrechte, enkel nog om de azo-
100 kleurstoffen.” Volgens Rietjens
betreft het vooral een politieke dis-
cussie die ontstaan is uit emoties.
“En emoties zijn niet altijd de beste
raadgever.”
105 **(7)** Toch blijven velen, met name
ouders, ervan overtuigd dat kunst-
matige kleurstoffen in snoep de
aandachtstoornis ADHD veroorzaken
of verergeren. En ze denken dat
110 plantaardige stoffen dus beter zijn.
Hierop inspelend, besloten twee
grote supermarktketens in Zwitser-
land onlangs zelfs vrijwillig snoep
met de ‘schadelijke’ azo-kleurstoffen
115 uit de schappen te halen.

(8) De voedselindustrie speelt verder
op dat consumentengevoel in door
steeds meer met natuurlijke kleur-
stoffen aan de slag te gaan. Profes-
120 sor Rietjens vraagt zich af of dat wel
verstandig is. “Ik zou eerst de uit-
komsten willen afwachten van het
laatste onderzoek naar de natuurlijke
kleurstoffen. Zo is het maar de vraag
125 wat de uitkomst voor bèta-caroteen is
en of die kleurstof wel op de markt
mag blijven. Die stof gedraagt zich bij
proefdieren anders dan bij mensen.”
(9) Dat het ook met plantenextracten
130 goed mis kan gaan, is in het verleden
bewezen. Vrouwen die in een
Belgische afslankkliniek kruiden-
preparaten voorgeschreven kregen,
ontwikkelden vaker dan gewoonlijk
135 nierkanker. En in ons land veroor-
zaakte de kruidenthee sterrenmix
grote problemen toen een fabrikant
voor het maken van de thee Japanse
in plaats van Chinese steranijs
140 gebruikte. Japanse steranijs is
namelijk giftig, Chinese niet. “Plant-
aardige stoffen moeten dus niet
worden opgehemeld”, stelt professor
Rietjens. “Het is een grote fout er
145 automatisch van uit te gaan dat als
iets natuurlijk is het ook gezond is.”

*Naar een artikel van Hélène van Beek,
BN de Stem, 20 december 2010*

noot 1 toxicoloog: een specialist in het kennen van vergiften

noot 2 azo-kleurstoffen: kunstmatige, chemisch bereide kleurstoffen; ze komen in de
natuur niet voor

noot 3 stabiel: vast, niet aan veranderingen onderhevig

*De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze
geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect
voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de
oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen.
Het College voor Examens is verantwoordelijk voor vorm en
inhoud van dit examen.*